

Teorie tekstów kultury

Wykład 11

Gender i queer

dr Krzysztof Gajewski

1 Badania genderowe

- Dzieje feminizmu
 - 1. fala (XIX/XX w.) — sufrażystki
 - * 1. prawo wyborcze (Norwegia 1913 → Szwajcaria 1971)
 - * Virginia Woolf (1882-1941), *A Room of One's Own* (1929) — siostra Szekspira nie chodziła do szkoły
 - 2. fala (lata 60. XX w.) — antykoncepcja, aborcja
 - 3. fala — gender, queer, krytyka dyskursu, dekonstrukcjonizm, postkolonializm
- Margaret Mead (1901-1978), *Płeć i charakter w trzech społecznościach pierwotnych* (1935): płeć jest konstrukcją społeczną
- *gender* — rodzaj gramatyczny, płeć kulturowa, społeczno-kulturowa tożsamość płciowa
 - płeć biologiczna (*sex*) vs. płeć społeczno-kulturowa (*gender*)
 - esencjalizm vs. konstrukcjonizm
 - wrażliwość genderowa, gender mainstreaming
- konstrukcjonizm:
 - Judith Butler (1956-) — gender jako performatyw (J. L. Austin)
 - Historia miłości macierzyńskiej wg Élisabeth Badinter (1944-)
- esencjalizm: Anne Moir, David Jessel, Płeć mózgu (*Brain sex*)

- Kate Millett (1934-), Teoria polityki płciowej (*Sexual Politics*) (1970): opresja kobiet jest skutkiem patriarchy i determinacji płci kulturowej przez biologię
- *écriture féminine* (Hélène Cixous (1937-), Luce Irigaray (1932-), Julia Kristeva (1941-))
- bell hooks (1952-) — czarny feminizm (gender+krytyka postkolonialna)
- rewizja kanonu literackiego (*Poskromienie złościcy*)

2 Studia queer

- refunkcjonalizacja pojęcia *queer*
- strategia subwersji
- Michel Foucault (1926-1984): wiedza-władza
- brak własnego języka, konieczność mówienia językiem narzuconym przez aparat wiedzy-władzy
- Judith Butler — heteromatriks
- narzucona heteroseksualność, heteronormatywność (Adrienne Rich (1929-2012))
- LGBT (*Lesbians, Gays, Bisexuals, Transgenders*)
- prekursor w Polsce: German Ritz
- Oscar Wilde, Jarosław Iwaszkiewicz, Jerzy Andrzejewski, Michał Witkowski

Literatura

- [1] Élisabeth Badinter, Historia miłości macierzyńskiej, przeł. K. Choiński, Warszawa 1998.
- [2] Nikt nie rodzi się kobietą, red. T. Hołówka, Warszawa 1982.
- [3] Inga Iwasiów, Gender dla średnio zaawansowanych, Warszawa 2004.
- [4] Jacek Kochanowski, Fantazmat zróżnicowany : socjologiczne studium przemian tożsamości gejów, Kraków 2004.